

การขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรม : หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก

THE MOVEMENT OF CULTURAL ARTS IN EASTERN CENTRE OF ART AND CULTURE

สัจจพร เกษตรสินธุ์¹ มนัส แก้วบุชา²
Satjaporn Kasetsin, Manas Kaewbucha

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา บทบาท หน้าที่ของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกนำมาวิเคราะห์หาข้อโดดเด่นและข้อห่วงใยมาเป็นแนวทางการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก ผู้วิจัยทำการศึกษามีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 รูปแบบ คือ แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก แบบสัมภาษณ์ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อการขับเคลื่อนงานที่เกี่ยวข้องกับด้านศิลปะและวัฒนธรรมของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกและผู้มีความเชี่ยวชาญด้านงานพิพิธภัณฑ์สถานตลอดจนการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกมีการบริหารจัดการภายใต้การควบคุมดูแลของมหาวิทยาลัยบูรพาและคณะดนตรีและการแสดง จากบทบาทและหน้าที่ของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกปัจจุบันยังมีข้อห่วงใยด้านผลงานศิลปะที่อยู่ในคลังของศิลปิน นิทรรศการถาวรขาดความน่าสนใจ นิทรรศการหมุนเวียนมิได้เกิดความเคลื่อนไหว การจัดการศิลปวัตถุและการประชาสัมพันธ์ต้องเพิ่มเติม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมผ่านการกำหนดกิจกรรมการจัดทำ Issue Book ดังนี้ คือ การจัดทำทะเบียนวัตถุข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การนำเสนอสารสนเทศด้านข้อมูลสู่ E-museum การจัดแสดงนิทรรศการระดับชาติ การจัดแสดงนิทรรศการศิลปินดีเด่นของภาคตะวันออก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทางเลือกและการนำเสนอการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ตามลำดับ

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์, โมบายมิวเซียม

¹นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา jahbuaplam@hotmail.com

²อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. อาจารย์ประจำสาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา museo_nas@hotmail.com

Abstract

This thesis “The movement of cultural arts in Eastern Centre of Art and Culture” aimed to study the history, roles and functions in Eastern Centre of Art and Culture. It was analyzed to find the concentration of solution and outstanding as a guideline for the movement of cultural arts in Eastern Centre of Art and Culture.

Methods employed in this thesis are questionnaires concerning visitors’ opinion and their satisfaction of Eastern Centre of Art and Culture; target interview related to the Eastern Centre of Art and Culture, Arts and culture events and experts in museums including participatory observation.

From the research, operation of the Eastern Centre of Art and Culture was managed by the supervision of Burapha university and the faculty of Music and Performance. The role and function of the Eastern Centre Art and Culture are still facing obstacles. The permanent exhibition isn’t interesting; there is no different temporary exhibition. art objects management and public relation should be improved. The researcher made the guidelines for the movement of cultural arts through the assignment of issue book activities as follows: Creating a register of objects to electronic information; Presentation of information to the E-museum; Exhibition of national artists; Exhibition of the East artists; Alternative learning activities and mobile exhibitions.

Keyword: Movement, E – museum, Mobile – museum

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันศิลปะและวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยอย่างมาก และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สังคมขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทางศิลปะที่สร้างขึ้นมามีหน้าที่บริการสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุหลักที่ทั้งภาครัฐและเอกชนเล็งเห็นถึงพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมเหล่านี้ จึงเกิดเป็นพื้นที่ทางศิลปะ เช่น พิพิธภัณฑ์สถาน หอศิลปะ นิทรรศการ ชมรมศิลปะ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในเขตภาคตะวันออก จึงเป็นแหล่งการเรียนรู้สำคัญที่จะอนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชาติ เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมชุมชนบูรพา และหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกคือสถานที่สะท้อนแนวคิดทั้งหมดข้างต้นออกมาอย่างเป็นรูปธรรม เป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลความรู้ ความเป็นมาของอารยธรรมภาคตะวันออก ประวัติ วิธีการดำรงชีวิตของผู้คนตั้งแต่ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์รวมถึงยังมีหอศิลป์ โรงละคร ประติมากรรมกลางแจ้ง และห้องจัดนิทรรศการหมุนเวียน

ปัจจุบันหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก เป็นหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ในความควบคุมดูแลของมหาวิทยาลัยบูรพา เปิดทำการทุกวันจันทร์-วันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 8.30-16.30 น. และหยุดทุกวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

อย่างไรก็ตามการดำเนินการของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกกว่าสองทศวรรษ ตั้งแต่เริ่มโครงการก่อสร้างผ่านช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงกว่าจะมาถึงวันนี้ หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกจากการควบคุมดูแลและสนับสนุนจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ไปสู่คณะดนตรีและการแสดง จากความไม่คล่องตัวเพราะเป็นยุคของการเปลี่ยนผ่าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งไปที่ความโดดเด่นและความห่วงใย 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 การนำเสนอนิทรรศการถาวรด้านศิลปะและวัฒนธรรมทั้ง 11 ส่วนพบว่ารูปแบบด้านการนำเสนอความทันสมัยด้านเทคโนโลยีไม่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันจึงไม่เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลและงานศิลปวัฒนธรรม

ประการที่ 2 ด้านการประชาสัมพันธ์ สื่อออนไลน์และกิจกรรมของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือและแพร่หลายเท่าที่ควร

ประการที่ 3 พื้นที่การใช้งานบริเวณห้องนิทรรศการหมุนเวียนไม่มีการจัดแสดงวัตถุทางศิลปะ ไม่มีความเคลื่อนไหวการจัดนิทรรศการศิลปะมาเป็นเวลานาน

ความห่วงใยอย่างยิ่งคือด้านการจัดเก็บศิลปวัตถุและผลงานศิลปะของศิลปินแห่งชาติที่อยู่ในความครอบครองของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่เป็นจำนวนมากด้วยความโดดเด่นอย่างยิ่งของหอศิลป์แห่งนี้คือ ผลงานศิลปะของศิลปินสำคัญของประเทศไทยซึ่งศิลปินบางท่านเสียชีวิตไปแล้ว ฉะนั้นผลงานจึงมีคุณค่าหลายประการทั้งฝีมือเชิงศิลปะ แนวคิด การสร้างสรรค์ แนวคิดการสื่อความหมายหลากหลายประเภท เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม เป็นต้น

ดังนั้นสมบัติศิลปะซึ่งศิลปินมอบให้หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นความห่วงใยและข้อห่วงใยของศิลปิน ผู้ชม ผู้จัดงานศิลปะ ผู้บริหาร และผู้วิจัยได้ปรารถนาข้อห่วงใยต่อผลงานศิลปะว่าจะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเร่งรีบ และเร่งด่วนให้สาธารณชนรับรู้รับทราบได้ว่าหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือพึงปฏิบัติสถานะของหอศิลปะแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความห่วงใยดังกล่าวนี้มีสื่อสาธารณชน ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์สถาน ศิลปินแสดงความห่วงใยดังจะเห็นได้จากมติชนสุดสัปดาห์เผยแพร่บทความคอลัมน์หน้าพระลาน โดยภาพรวมและสาระสำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดกับหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อาจารย์กมล ทัศนอาณูลี ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ ปีพ.ศ.2540 กล่าวว่าหอศิลป์แห่งนี้มีสถาปัตยกรรมที่งดงาม และมีห้องจัดแสดงอยู่แล้ว แต่กลับไม่เปิดให้ประชาชน และนักศึกษาที่เรียนศิลปะทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอกได้เรียนรู้ และเห็นผลงานที่มีคุณค่า ดังนั้นในวันนี้จึงต้องมีการดำเนินการเพื่อชุบชีวิตหอศิลป์แห่งนี้ และงานของศิลปินท่านต่าง ๆ ให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง รวมทั้งทางมหาวิทยาลัยจะต้องมีห้องเก็บรักษาชิ้นงานและนำผลงานต่าง ๆ มาจัดแสดงเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้ชื่นชมผลงานซึ่งจะสร้างชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่ง เพราะไม่ใช่ว่าทุกมหาวิทยาลัยจะมีงานศิลปะที่มีคุณค่าแบบนี้

จากความห่วงใยดังกล่าวพบว่าการงานศิลปะจากผลงานของศิลปินแห่งชาติระดับประเทศ และระดับโลก ซึ่งเคยจัดแสดงในนิทรรศการวันเปิดหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และถูกเก็บเข้าคลังวัตถุทั้งยังไม่ได้รับการเก็บรักษาอย่างถูกวิธีจึงถือว่าผิดจุดประสงค์ของการก่อสร้างหอศิลป์ หากนับรวมมูลค่าของศิลปะแต่ละชิ้นที่ศิลปินมอบให้แก่หอศิลป์แห่งนี้นับว่ามหาศาล โดยเฉพาะงานของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี อาจารย์ปรีชา เถาทอง อาจารย์เดชา วราชน อาจารย์ประเทือง เอมเจริญ และศิลปินอีกหลายท่าน ขณะเดียวกันปัญหาที่พบข้างต้นส่งผลต่อการดำเนินการของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือการมีทรัพยากรหรือวัตถุดิบทรงคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมแต่ไม่รู้จักรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข ข้อโดดเด่นสำคัญของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือต้นทุนทรัพยากรวัตถุทางศิลปะ การหยิบยกข้อโดดเด่นและข้อห่วงใยผ่านกระบวนการนำเสนอและการออกแบบควบคู่กับการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึงผู้ชมทุกเพศทุกวัยผ่านช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและสะดวกเหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบัน

จากความห่วงใยและจิตสำนึกความห่วงหาปรารถนาดีต่อหอศิลป์แห่งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์เพื่อศึกษาถึงการนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านการวิจัยในหัวข้อ การขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรม : หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคาดว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผลดังนี้ แนวทางการจัดทำทะเบียนวัตถุข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การนำเสนอสารสนเทศด้านข้อมูลสู่ E-museum แนวทางการจัดแสดงนิทรรศการระดับชาติ นิทรรศการศิลปินดีเด่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิทรรศการเคลื่อนที่ และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทางเลือกเพื่อเป็นการนำเสนอแนวทางการแก้ไขเพื่อการส่งเสริม อนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นที่รู้จักของชุมชนและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยผ่านกระบวนการศึกษา การเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลมาพัฒนาและขับเคลื่อนหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมถึงศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทยไม่ให้หยุดนิ่งและขับเคลื่อนต่อไป

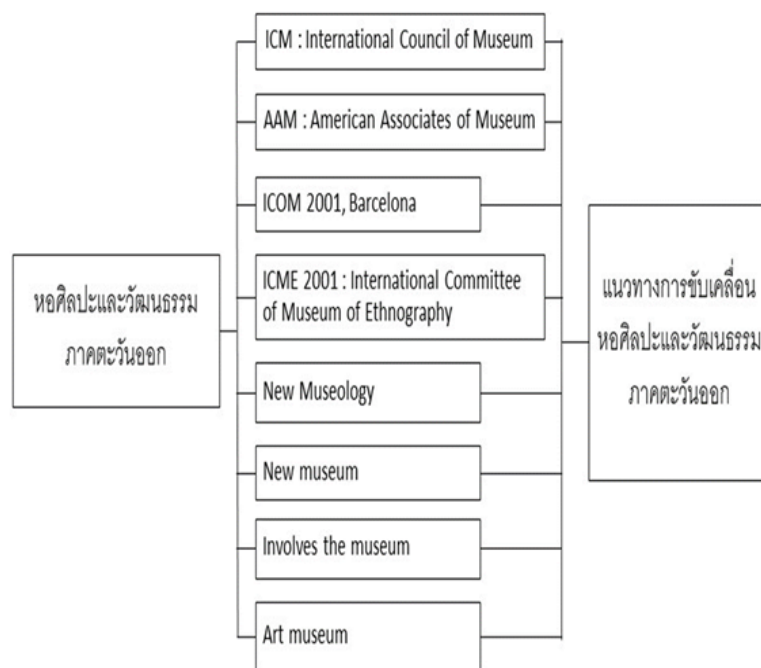
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นมา บทบาท หน้าที่และข้อโดดเด่น ข้อห่วงใยของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อวิเคราะห์ข้อโดดเด่นและข้อห่วงใยมาเป็นแนวทางการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือพร้อมจัดทำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของผลงานศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประโยชน์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังการนำเสนอแนวทางการจัดการหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านการจัดทำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของผลงานศิลปะและวัฒนธรรมเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อสร้างแรงขับเคลื่อนทางศิลปะและวัฒนธรรมแก่สาธารณชนพร้อมส่งเสริมข้อโดดเด่นของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือพัฒนาขึ้นไปในรูปแบบการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ตามความเหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

กรอบแนวทางการดำเนินการวิจัย

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่: หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา: ความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของหอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง รูปแบบการจัดการ และข้อห่วยโยของหอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง โดยเน้นศึกษาเฉพาะห้องนิทรรศการ และผลงานศิลป์และวัฒนธรรม เพื่อต้องการนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนสำหรับหอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง
3. ขอบเขตด้านเวลา: เริ่มดำเนินการวิจัยเมื่อ มกราคม พ.ศ.2562 ถึงเมษายน พ.ศ.2564

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาโดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 รูปแบบ คือ แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการหอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง แบบสัมภาษณ์ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับหอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง งานด้านศิลป์และวัฒนธรรม และผู้มีความเชี่ยวชาญด้านงานพิพิธภัณฑ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงาน การรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าชม จำนวนทั้งสิ้น 70 คน จากหัวข้อการบริหารจัดการหอศิลป์ การนำเสนอวัตถุ ผู้สื่อความหมาย กิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การนำเสนอวัตถุและนิทรรศการ การอนุรักษ์วัตถุทางวัฒนธรรม และการบริหารจัดการหอศิลป์ รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงาน การรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าชม จำนวนทั้งสิ้น 70 คน จากหัวข้อการบริหารจัดการหอศิลปะ การนำเสนอวัตถุ ผู้สื่อความหมาย กิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การนำเสนอวัตถุและนิทรรศการ การอนุรักษ์วัตถุทางวัฒนธรรม และการบริหารจัดการหอศิลปะ รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมและงานพิพิธภัณฑ์มีจำนวน 5 ท่านดังนี้ ศาสตราจารย์กมล ทัศนัญชลี ศาสตราจารย์เดชา วราขุน ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง อาจารย์มนัส แก้วบุชา และอาจารย์ธนากรณ์ อุดมศรี ผ่านการวิเคราะห์ศักยภาพของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยหลักการสื่อสารและปฏิบัติการ³ (Communication in theory and practice) และสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ⁴ (ICOM: International Council of Museum) ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการบริหารจัดการภายใต้การควบคุมดูแลของมหาวิทยาลัยบูรพาและคณะดนตรีและการแสดง จากบทบาทและหน้าที่ของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือปัจจุบันยังมีข้อห้วงใยด้านผลงานศิลปะที่อยู่ในคลังของศิลปิน นิทรรศการถาวรขาดความน่าสนใจ นิทรรศการหมุนเวียนมิได้เกิดความเคลื่อนไหว การจัดการศิลปวัตถุและการประชาสัมพันธ์ต้องเพิ่มเติม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมผ่านการกำหนดกิจกรรมการจัดทำ Issue Book ดังนี้ คือ การจัดทำทะเบียนวัตถุสู่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การนำเสนอสารสนเทศด้านข้อมูลสู่ E-museum การจัดแสดงนิทรรศการระดับชาติ การจัดแสดงนิทรรศการศิลปินดีเด่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทางเลือกและการนำเสนอการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเห็นถึงข้อโดดเด่นและข้อห้วงใย และนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการขับเคลื่อนผ่านการกำหนดกิจกรรมการจัดทำ Issue Book เป็นเครื่องมือการเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดความรู้ดั้งเดิม⁵ ที่มีระบบและกรอบความคิดที่ชัดเจนทางด้านงานศิลปวัฒนธรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือกระบวนการขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะแนวทางการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือในทศวรรษใหม่ตามความเหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาให้เกิดความรู้ ประโยชน์ต่อสาธารณชน

การกำหนดกิจกรรมแนวทางการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือการจัดการความรู้ของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม แบบจำลองโมเดลปลาหู โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ Knowledge Vision (KV) เปรียบได้กับหัวปลา คือเป้าหมาย Knowledge Sharing (KS) เปรียบได้กับตัวปลา คือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ Knowledge Assets (KA) เปรียบได้กับหางปลา⁶ คือคลังความรู้ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับงานศิลปะและวัฒนธรรมของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

³มนัส แก้วบุชา. เอกสารประกอบการสอนวิชาพิพิธภัณฑ์ศึกษาและการจัดการ.

⁴นิคม มูลิกะคามะ, กุลพันธุ์ธาดา จันทโรโพธิ์ศรี, และมณีนรัตน์ ท่วมเจริญ. (2512). วิชาการพิพิธภัณฑ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

⁵เนาวรัตน์ พลายน้อย, และคณะ. (2551). เครื่องมือทางสังคมเพื่อการเรียนรู้ในบริบทเปลี่ยนผ่าน: ชุดความรู้ขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะ. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

⁶ประพนธ์ ผาสุยิต. (2550). การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โยโหม.

ภาพที่ 1 Issue Book การขับเคลื่อนงานของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

ภาพที่ 2 Issue Book การขับเคลื่อนงานของหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

ผู้วิจัยนำหลักการสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (ICOM: International Council of Museum) มาเป็นแนวทางมี 3 ประเด็นดังนี้ คือ Conserve คือมีการอนุรักษ์วัตถุทางวัฒนธรรม เช่น มีการลงทะเบียนวัตถุให้เป็นปัจจุบัน โดยดำเนินการรวบรวมศิลปวัตถุงานจิตรกรรม 30 ชิ้น Display คือการนำเสนอวัตถุ เรื่องราว สื่อความหมาย ด้านการนำเสนอศิลปวัตถุทั้ง 30 ชิ้น Interpret คือการสื่อความหมายทั้งข้อมูลและผู้นำชม การสื่อความหมายโดยเน้นการนำเสนอผ่านศิลปวัตถุทั้ง 30 ชิ้น มีการนำเสนอเรื่องราวการถ่ายทอดงานศิลปะและเรื่องราวตัวตนของศิลปิน

การจัดทำทะเบียนวัตถุสู่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยรวบรวมผลงานจิตรกรรมจำนวนทั้งสิ้น 30 ชิ้นมาจัดทำทะเบียนวัตถุและออกแบบบัตรทะเบียนวัตถุ และเผยแพร่ข้อมูลสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ <https://www.google.com/intl/th/drive/> และสามารถสืบทอดผ่านการสแกนรหัสคิวอาร์โค้ด (QR code) เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง

ภาพที่ 3 ทะเบียนวัตถุจำนวน 30 ชิ้น

วัตถุ เลขที่	ชื่อ วัตถุ	ลักษณะ วัตถุ	วัสดุ	ขนาด	ราคา	หมายเหตุ
1	1		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
2	2		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
3	3		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
4	4		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
5	5		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
6	6		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
7	7		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
8	8		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
9	9		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
10	10		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
11	11		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
12	12		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
13	13		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
14	14		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
15	15		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
16	16		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
17	17		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
18	18		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
19	19		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
20	20		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
21	21		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
22	22		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
23	23		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
24	24		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
25	25		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
26	26		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
27	27		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
28	28		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
29	29		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	
30	30		ผ้า	10x10 ซม.	100 บาท	

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการออกแบบบัตรทะเบียนวัตถุ

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

การนำเสนอสารสนเทศด้านข้อมูลสู่ E-museum ผู้วิจัยจัดการและพัฒนาฐานข้อมูลเดิมของหอศิลปะและวัฒนธรรม ภาคตะวันออกและนำเผยแพร่ผ่านเพจ <https://www.facebook.com> โดยใช้ชื่อว่า E-Museum of Great Arts Values พิพิธภัณฑ์อันทรงคุณค่าเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงของทุกเพศทุกวัยและตลอดเวลา

ภาพที่ 5 โลโก้เพจ E-Museum of Great Arts Values

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

การจัดแสดงนิทรรศการระดับชาติ จากการรวบรวมและจัดทำทะเบียนวัตถุผลงานศิลปินแห่งชาติทั้ง 30 ชิ้นของ หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก นำมาพัฒนาและจัดแสดงนิทรรศการระดับชาติ Supreme of Thai artists รวบรวม ประวัติ ผลงาน แนวคิดที่ถ่ายทอดผ่านผลงานศิลป์ และเผยแพร่ผ่านเพจ <https://www.facebook.com> (E-Museum of Great Arts Values)

ภาพที่ 6 ป้ายนิเทศน์นิทรรศการ Supreme of Thai artists

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

ภาพที่ 7 แผ่นพับนิทรรศการ Supreme of Thai artists

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

ภาพที่ 8 แผ่นพับนิทรรศการ Supreme of Thai artists

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

การจัดแสดงนิทรรศการศิลปนิพนธ์ดีเด่นของภาคตะวันออก ภูมิภาคตะวันออกถือว่ามีกลุ่มศิลปินที่มีความโดดเด่นทางด้านงานศิลปะอันหลากหลายกระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงหยิบยกกลุ่มศิลปินที่มีประวัติ แนวคิดและผลงานที่น่าสนใจมารวบรวมเป็นนิทรรศการศิลปนิพนธ์ดีเด่นภาคตะวันออกเป็นอีกกระบวนการหนึ่งของการสนับสนุนและขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมของภาคตะวันออก

ภาพที่ 9 แผ่นพับนิทรรศการ Eastern artist : Renowned artworks

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

ภาพที่ 10 แผ่นพับนิทรรศการ Eastern artist : Renowned artworks

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทางเลือก (Alternative Activities) เป็นการเสริมสร้างกิจกรรมเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกให้เหมาะสมกับผู้ที่มาเยี่ยมชมนิทรรศการจึงเป็นที่มาของกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนที่ 12 เพิ่มเติมจากนิทรรศการหลักดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ “ล่าสมบัติวัตถุโบราณ” “ศิลปะบนผืนผ้า” “จักสาน ประสาน วัฒนธรรม”

การนำเสนอการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ (Mobile Museum) เพื่อตอบสนองการเรียนรู้และวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลง และการเข้าถึงผู้ชมจากพื้นที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยนำเสนอพื้นที่ทางการศึกษา โรงเรียนสัทธิบทเขตกองเรือยุทธการ เป็นองค์กรหนึ่งในพื้นที่ของทหารเรือ หน่วยของกองเรือยุทธการ ตั้งอยู่บริเวณตำบลสัทธิบท อำเภอสัทธิบท จังหวัดชลบุรี และยังมีหอศิลป์ถิ่นนาวิ ซึ่งมีวัตถุประสงค์การก่อตั้งคือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ผสมผสานทางด้านวิชาการและศิลปะ มีการเรียนรู้แบบ STEAM คือนำวิชาศิลปะเข้ามามีส่วนรวมในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี จึงนำเสนอ นิทรรศการเคลื่อนที่ “เรื่องเล่าถิ่นบูรพา”

ภาพที่ 11 ป้ายนิเทศน์นิทรรศการ The East stories เรื่องเล่าถิ่นบูรพา

ที่มา: สัจจพร เกษตรสินธุ์

ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมหัตถศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเพื่อสนับสนุนงานทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นการนำเสนอแนวทางจัดซื้ออุปสรรคและส่งเสริมความโดดเด่นเพื่อการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของภาคตะวันออกเป็นที่รู้จักของชุมชนและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและขับเคลื่อนหัตถศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกรวมถึงศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทยไม่ให้หยุดนิ่งและคงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การจัดการหัตถศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนอกจากแนวทางการขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรมเบื้องต้นมีข้อเสนอแนะดังนี้

การร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษาและชุมชนแวดล้อมหรือพื้นที่จังหวัดชลบุรีรวมถึงพื้นที่ภายในภูมิภาคตะวันออก องค์กรเหล่านี้มีสภาพเพียงพอและสามารถสนับสนุนทั้งด้านบุคลากรและฐานข้อมูล และข้อเสนอแนะสำคัญคือด้านการท่องเที่ยว หัตถศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกมีพื้นที่ตั้งเป็นต่อทางการท่องเที่ยวและคงไม่ใช่เรื่องยากในการปรับเปลี่ยนพื้นที่หัตถศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรีและภาคตะวันออก

รายการอ้างอิง

นิคม มุสิกคามะ, กุลพันธุ์ธาดา จันทร์โพธิ์ศรี, และมณีนรัตน์ ท้วมเจริญ. (2512). *วิชาการพิพิธภัณฑ. (พิมพ์ครั้งที่ 2).*
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

เนาวรัตน์ พลายน้อย. (2551). *เครื่องมือทางสังคมเพื่อการเรียนรู้ในบริบทเปลี่ยนผ่าน: ชุดความรู้ขับเคลื่อนประเด็น
สาธารณะ.* กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

ประพนธ์ ผาสุขยืด. (2550). *การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO. (พิมพ์ครั้งที่ 4).* กรุงเทพฯ: ไยไหม.

มนัส แก้วบุชา (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชาพิพิธภัณฑศึกษาและการจัดการ. คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.*

สุชาติ เถาทอง. (2542). *ศิลปกรรมบูรพา ความฝันกว่าสองทศวรรษ. โครงการหอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง
มหาวิทยาลัยบูรพา.*